

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Formanden skriver	2
Bondens nødvendige juleovertro	4
Jeg vil være landmand!	5
Lihmegaard i Salling	6
Lihme Kirke	8
Kvistgaard	9
Et år i New Zealand	10
Erindringer	12
Nyt fra kredsene	14
En dag på Landbrugsskole	15
Nu kimer det til julefest	16

Tidsskrift for
Dansk Slægtsgaardsforening

December 1999 - Januar 2000

Nr. 343 - 58. årgang

*Kvistgård i Urup på Østfyn er en gammel slægtsgård,
som er beskrevet på side 9.*

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

Slægtsgaardsarkivets Web-adresse:
www.slaegtsgaardsforeningen.dk
E-mail:

Kasserer og sekretær:

Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv, tlf. 59 27 59 77.
Postgiro nr. 8 08 31 42.

Ejendomskonsulenter:

Anders Frederiksen,
Onsildgade 3A, 9500 Hobro,
tlf. 98 52 25 62, fax 98 52 25 64.

Michael Munthe Fog,
Ingemannsvej 61, 4200 Slagelse,
tlf. 58 56 74 44, fax 58 56 74 45.

Hovedbestyrelsen:

Formand:

Gårdejer Carl Martin Christensen,
»Kaaregaard«, Badstrupvej 39,
Badstrup, 5485 Skamby,
tlf./fax. 64 85 11 74

Næstformand:

Gårdejer A.C. Winther Hansen,
»Trillbakkegård«,
Korsbjergvej 3 b, Grydsted,
9240 Nibe, tlf./fax. 98 35 16 03
(Formand: Bladudvalget
og Himmerlandskreds)

Gårdejer Oluf Føns Knudsen,
Ribevej 88, Ødsted, 7100 Vejle,
tlf. 75 86 50 29
(Formand: Vejle Amt)

(Ovennævnte tre udgør
hovedbestyrelsens
forretningsudvalg).

Gårdejer Vagn Mathiasen,
»Solgaard«, Toeltvej 4, Langerød,
3480 Fredensborg, tlf. 49 19 38 37
(Formand: Nordsjællandskreds)

Gårdejer Mogens Frigaard,
»Frigård«, Ypernemøllevej 10,
Nyker, 3700 Rønne, tlf. 56 96 30 02
(Formand: Bornholm-kreds)

Gårdejer Vagn Juel Jørgensen,
»Grønlandsgården«,
Øllemosevej 4, Flakkebjerg,
4261 Dalmose
tlf. 58 18 61 11
(Formand: Vestsjællandskreds)

Gårdejer Marie Hansen,
»Egevang«,
Atterupvej 43, 4640 Fakse,
tlf. 56 71 37 92,
(Formand: Sjælland Syd)

Gårdejer Jens Peter Hansen,
»Skovgaard«,
Ty-Hastrupvej 10 B, 4690 Haslev,
tlf. 56 38 12 67

Proprietær Jens Peder Skov Jensen,
»Hobygården«, Hobyvej 37,
4983 Dannemare,
tlf./fax. 54 94 41 63
(Formand: Udvalget for økonomiske
og landbrugsmæssige sager og
Lolland-Falster afd.)

Gårdejer Poul Mahler,
»Egbo«
Sandager Kirkevej 30, Sandager,
5610 Assens, tlf. 64 79 10 20
(Formand: Fynskreds)

Gårdejer Elise Jensen,
»Højtoftgård«, Gammelbyvej 40,
6100 Haderslev, tlf. 74 56 63 16
(Formand: Haderslevkreds)

Gårdejer H.C. Clausen,
Rosenevej 69
Ullerup, 6400 Sønderborg,
tlf. 74 46 19 61
(Formand: Det sydlige Sønderjylland)

Grethe Plagborg,
Lindevej 4, 7200 Grindsted,
tlf. 75 32 04 12
(Formand: Ribe Amt)

Gårdejer Else Christa Bollerup Nielsen,
Skrunsager Hovedgaard,
Skrunsagervej 1, Sønder Bork,
6893 Hemmet, tlf. 75 28 00 12

Gårdejer Mads Andersen,
»Egelykke«
Skårupvej 4, Hanning, 6900 Skjern,
tlf. 97 36 20 74
(Formand: Ringkøbing Amt)

Gårdejer Knud Høstgaard Møller,
»Nitrupgaard«, Nitrupvej 1,
Balling, 7860 Spøttrup
tlf. 97 56 40 71

Gårdejer Henry Slemming,
Hammelevvej 18, Hammelev,
8500 Grenå
tlf. 86 32 01 99
(Formand: Arkivudvalg)

Gårdejer Jens Skytte,
»Aldrupgaard«
Aldrupvej 3, 8860 Ulstrup
tlf. 86 46 35 14, fax. 86 46 45 21
(Formand: Midtjysk kreds)

Gårdejer Niels Thyboe
Kirkemosegård
Hastrupvej 3, 8981 Spentrup
tlf. 86 47 70 29
(Formand: Århus Amt)

Proprietær Frants Wetche
»Hvanstrup«
Hornumvej 95
9640 Farsø, tlf. 98 66 30 01

Gårdejer Peder Vestergaard Olesen,
Skjoldegade 11, 9700 Brønderslev,
tlf. 98 82 55 38
(Formand: Vendsysselkreds)

Formanden skriver:

Et medlem har gjort mig opmærksom på nogle udtalelser i TV i den forløbne uge angående samtalen mellem danske bønder og myndighederne. Det skulle bl.a. være en udtalelse fra en ansat i statsadministrationen om, at hvis man skulle kommunikere med marskbønderne, skulle det foregå i "Anders And sprog".

Jeg har ikke selv set de pågældende udsendelser, men har dem bekræftet af en avisartikel, og jeg må blot konstatere, at der stadig findes akademisk hovmod på Slotsholmen.

Mon ikke tiden er inde til, at offentlige myndigheder henvender sig til borgerne på en måde, der kan skabe respekt om de synspunkter, der måtte være på dagsordenen. Det uanset om det drejer sig om indgreb i landbrugets hverdag, som den pågældende sag åbenbart gjorde, eller det er en henvendelse om noget mindre kontroversielt.

Det er åbenbart nødvendigt igen at fastslå, at vi danske bønder har fuld respekt for det miljø og den natur, der er forudsætningen for, at vi kan udøve vort erhverv, og vi har ikke behov for akademisk hovmodige mennesker i Miljøministeriet, til at fortælle os, hvad der er bedst for landbruget. Vi deler gerne vor natur og vort miljø med alle andre, men vi har også behov for at kunne lukke et led og trække en grænse i vor hverdag.

Må vi bede om salontonen!

Nu går det atter mod jul, dagene er korte og mørke, og vi glæder os allerede til solen vender. Vi har som sædvanligt haft et år med skiftende vejrlig, og 1999 blev et af de vådeste i mands minde. Erhvervet er trængt, og der er ikke mange lyspunkter, og dog oplever vi, at de unge i erhvervet fortsat er fulde af optimisme og gåpåmod. Der er intet nyt i det. Det har vel altid været sådan, at de ældre i landbruget er bekymrede på de unges vegne, men at de unge klarer sig godt.

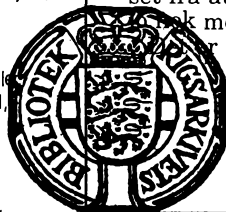
Alt er ved det gamle.

Med tak for mange spændende oplevelser i Slægtsgårdsforeningen i 1999, og en sikker forvisning om, at det vil fortsætte i det nye årtusind, bringer vi vore bedste ønsker om en god jul og et godt nytår.

Vel er det et epokegørende nytår, vi står overfor, men bortset fra at vi skal vænne os til et helt andet årstal, ender det nok med, at alt fortsætter uden de store forandringer. Det er så godt.

Kaaregaard i november 1999.

Kate og Carl Martin Christensen.

Slægtsgaardsarkivet:

Landbrugsmuseet,
Gl. Estrup, Randersvej 4,
8963 Auning,
tlf. 86 48 48 16
(onsdag kl. 11-15), fax 86 48 41 82

Der er gratis adgang til arkivet, hvis man siger i porten, at man skal på arkivet.

Arkivarer:
Ejgil Overby, »Klausholm«,
Ansvej 12, 8620 Kjellerup,
tlf. 86 88 62 66

Aage Kirkegaard,
Bøgevej 8, Assentoft, 8900 Randers,
tlf. 86 49 53 49

Ulrich Alster Klug
Smedetofte 32, 2.tv.
2400 København NV,
tlf. 38 33 19 12
Træffes bedst mandag-fredag
kl. 7.30 - 8.00.
E-mail: dannebrog@post.tele.dk

Else-Margrethe Ransy,
Udbygade 19, 2200 København N,
tlf. 35 37 73 22 kl. 18-21
(fortrinsvis folketællinger)

Redaktion:

Ole G. Nielsen, Mølletoftegård,
Skælskør Landevej 83, Lundforlund,
4200 Slagelse.
Tlf. 58 58 40 16. Fax 58 58 41 06.

Nr. 344 udkommer omkring
d. 20. februar 2000. Stof til dette
nummer skal være hos redaktøren
inden d. 20. januar 2000.

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

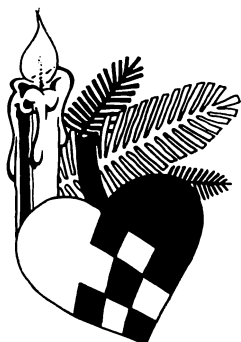
Tryk: Korsør Bogtryk ApS
4220 Korsør, tlf. 58 37 79 43
Fax 58 37 36 35

Adventshilsen

fra Jan Lindhardt,
biskop over Roskilde Stift.

På tærskelen til det nye årtusinde,
vil jeg gerne sende denne hilsen:

*I to tusinde år har evangeliets ord lydt.
Det har trøstet og opmuntret mennesker.
Det er mit håb og ønske, at vi stadig må
bevare evangeliets fri løb hos os.
Det er ikke nogen selvfølge, men kræver at
det stadig bliver forkyndt og fortalt fra
generation til generation. Det er kirkens
og menighedens opgave at give det gode
budskab videre, og i den verden, vi lever i,
er det mere tiltrængt end nogensinde.
Kærlighed fra Gud og kærlighed til næsten
skal være grundlaget og opgaven i vort liv.*

*Glædelig advent
- og jul,
når den tid kommer
- og et godt nyt
årtusinde.*

60 år

Proprietær Frantz Wetche, Hvanstrup ved Farsø kan lørdag, den 8. januar 2000 fejre 60 års fødselsdag.

Frantz Wetche kom i 1960 ind i flyvevåbenet, hvor han avancerede til major, en stilling, der sideløbende med landmandslivet gjorde, at han og hans hustru Ingeborg i 1970 overtog slægtsgården Hvanstruip, som har været i slægten siden 1851.

I 1997 blev Frantz Wetche valgt til hovedbestyrelsen i Dansk Slægtsgårdsforening, her kender vi ham, som en lun og behagelig person. Wetche er meget interesseret i, havde der foregår omkring ham. Det har medvirket til, at også andre foreninger har gjort brug af ham. Her kan nævnes Rotary i Farsø, Foreningen Norden og Foreningen Landbrugsmuseet Hessels Venner, hvis formand han har været i mange år.

Fra Dansk slægtsgårdsforening ønsker vi dig hjertelig tillykke med fødselsdagen.

Vi håber fremtiden må give dig rigtig mange gode år sammen med familie og venner.

AC.

50 år

Den 3. februar år 2000 runder vor redaktør, Ole G. Nielsen, et skarpt hjørne, og træder ind i de voksnes rækker.

Ole G. har nu været vor redaktør i 13 år, og det blad, du nu sidder med, er hans blad nr. 81.

Ole G. er en alsidig mand, med mange interesser, men det er næppe forkert, når jeg hævder, at hans hovedinteresse er alt omkring historie i bredeste forstand.

Hans viden om danske herregårde er uovertruffen, og vi er mange, der har nydt godt af hans formidable viden, og ikke mindst hans evne til at fortælle om denne viden.

Ole G. er slægtsgårdsejer, omend han ikke er udøvende landmand, men bruger sin tid på daghøjskolen i Slagelse. Det er givetvis en fornuftig livsform, som han har valgt sig, idet den giver ham den fornødne fritid til at foretage sig de mange ting, der hører naturligt ind i hans hverdag.

Vor forening og vort blad nyder stor glæde af hans indsats, og når bladudvalget mødes, er det blot for at konstatere, at der aldrig mangler stof til det kommende blad, og vor opgave er snarest at vælge fra. Det gør det let at være medlem af bladudvalget.

Kære Ole

Hermed foreningens og min hjerteligste lykønskning i anledning af 50-årsdage, med en stor tak for din indsats for vor forening igennem 13 år, og med de bedste ønsker for fremtiden, både i dit erhverv og i din alsidige aktive fritid.

CMC.

Dødsfald

Søndag, den 28. november døde fru Nana Frifelt, Ølgod 101 år gammel.

Sammen med hendes mand, forfatter, gårdejer Salomon J. Frifelt, var hun meget engagerede i Slægtsgårdsforeningens arbejde. Han var mangeårigt medlem af hovedbestyrelsen og formand for arkivudvalget, og hun var en stor støtte for ham. Efter ægtefællen døde kunne Nana Frifelt følge Slægtsgårdsforeningen på nærmeste hold gennem sønnen, Peder Møller Frifelt, der var Slægtsgårdsforeningens næstformand og formand for bladudvalget.

Nana Frifelt nåede at fylde 100 år før alderens besværligheder begyndte at melde sig.

Ære være hendes minde.

ÅRSMØDET
ÅR 2000
afholdes 27. - 28. MAJ
på Menstrup Kro
ved Næstved.

Bondens nødvendige juleovertro

Af museumsinspektør Søren Manøe, Ølgod.

For det gamle bondesamfund var julen tiden, hvor man kunne tage varsler for det kommende år. Julens tolv dage - fra juledag til Helligtrekonger - var en forspjeling af det kommende års tolv måneder. Når man nu, mens mørket rugede over landet, så det nye år i møde, var det i ængstelse og håb, med frygt og forventning, og man vidste, at i denne tid var mørkets magter stærkere end nogensinde i årets løb, og det gjaldt om så vidt muligt at holde de onde magter stangen og sikre sig de gode magters hjælp til alt, hvad der nu skulle foregå i det nye år som forestod.

Med kristendommen havde vi taget afsked med den nordiske gudeverden, men kun med de højere magter som Odin og Thor. Ude i mørket levede hele den lavere gude-flok videre som dværge, højfolk og bjergfolk, nede i mosen bryggede mosekonen, ellepigerne dansede og lokkede ungersvendene, i hylden boede hyldemor, skovfruen levede i de store skove, kildemanden i kilden, havfolket i havet, nøkken i åen, lindormen i skoven og den kunne spy ild ud af sit gab, der var helhest, snogekonger og på gården levede nissen og sørgede for gårdens dyr og hjalp til med avlen osv.

Julen var overgangstiden, hvor alle naturens kræfter blev sluppet løs, de gode og onde imellem hinanden. Det gjaldt om at bringe hele denne vrimmel af stridige magter på deres rette plads, derfor afgang hele det kommende års velfærd af, hvorledes juletiden forløb. Var man kyndig, var det muligt ved juletid at se skæbnens spil, om hvad der ville ske med folk, fæ og afgrøde.

Man kan spørge, hvorfor lykkedes det ikke kristendommen at udrydde den gamle nordiske tro?

Fordi der var så stor forskel på kristendommens budskab og den gamle hedenske tro. Kristendommen lægger hele vægten på at forbedre menneskesjælen for at opnå salighed i livet efter døden. Den hedenske tro gik ud på at værne sig mod naturens onde magter og stemme de gode kræfter mildt, så de lagde trivsel og held til menneskenes liv og arbejde i denne verden og varskoede om den skæbne, der lå umiddelbart forude. Den gamle vestjyske bonde Morten Eskesen i Lyne fortæller i sine erindringer fra o.1840: "Overtro og vantro blandede sig hos os med vor gnist af kristentro, og derfor var frygt for hekse, spøgelse, gengangere og trolde så stærkt hos mig, at jeg knap turde gå udenfor en dør i mørke".

Blandt de mange juleforberedelser var den store tøjvask, hvor der skulle være rent tøj til alle tolv juledage, så man måtte ikke vaske i julen, ej heller hænge tøj til tørre, for da ville man komme til at klæde lig i gården i det kommende år. Bonden skulle især sørge for, at ploven var inde julenat, ellers kunne det ske, at Ahasverus, Jerusalems skomager, der evigt går hvileløs omkring og aldrig kan dø, at han sætter sig på ploven for en lille hvil, og da vil der hele næste år kun gro ukrudt, hvor ploven pløjer.

Husmoderen gik juleaftensdag ud i haven, og med ovnskødslen slog hun tre gange på frugttræernes stammer, mens hun sagde: "Fryd dig kvist, Krist er født", så ville frugthøsten blive stor til næste sommer. Hun kunne også binde et halmstrå om stammen, mens hun sagde: "Nu klæder jeg dig, så skal du føde mig, i navn Gud Fader, Guds Søn og Gud Helligånd".

Enhver bonde ønskede, at der fødtes flest hundyr på gården. Derfor skulle det være en ugift, ung pige, der sidst lukkede stalddøren juleaften. Hun kunne også juleaften gå ud på gårdspladsen og råbe op mod himlen: "Gimmerlam, gimmerlam", så vil der blive født flest kviekalve.

Juleaftensdag tog bonden lidt sod fra den åbne arne,

blandede det med salt og smurte køernes tænder med det, så var kreaturerne sikret mod trolddom. Han gik så op på kornloftet, og i korndyngerne tegnede han et kors, så kunne underjordiske magter ikke ødelægge kornet og såsædens spireevne. På alle døre til stalden og loen malede han et kors med en tjærekost, så kunne underjordiske magter ikke forgøre besætningen. Høns, gæs og ænder fik deres julemåltid af korn i en stor sigte, hvori der var lagt en åben saks, som jo også danner et kors og beskytter dermed dem. Kreaturerne skulle have rigeligt at spise, for gav de lyd fra sig, mens julenadveren blev spist, ville nogen i husstanden blive udsat for sygdom eller ulykke.

Under selve julemåltidet var det tid at tage varsler. Når grøden blev båret ind i det store fad og sat på bordet, tog husbonden under tavshed sin ske, rakte helt over til den anden side af fadet, trak skeen mod sig og sagde: "Store aks på mine korn", ved næste skefuld: "Store læs på mine vogne", og ved tredje: "Og ikke køre i stå", så ville han få en god avl, få den godt i hus og alt på gården gå sin vante gang. Man skrabte denne ene aften ikke fadene eller tømte dem til bunds, thi da ville der ikke være mættelse i maden i det kommende år. Husbonden, der sad for bordenden, satte et tællelys til højre for sig, det var hans eget, og et til venstre for sig, det var hans kones. Så iagttog man i løbet af aftenen, hvilket lys der brændte hurtigere ned end det andet. Det betød, at vedkommende ville leve kortere tid end den anden. Slukkedes et af lysene, ville vedkommende dø næste år. Inden man skiltes juleaften kunne husbonden tage varsler af det kommende års afgrøde. Han tog tre klatter grød, kastede dem i gulvet og sagde: "Det er rug, det er byg, det er havre". Så kaldte han hunden ind og iagttog, hvilket klat den åd først, det ville give den bedste afgrøde på marken næste år. Han kunne også tage varsler om afgrødernes pris. Han skar et brød i lige store stykker og lagde dem på et bræt og sagde: "Det er rug, havre, byg, hvede, ærter, hør osv.". Igen blev hunden kaldt ind, og den afgrøde den først åd, ville give den bedste pris. Juleaften, nytårsaften og Helligtrekongersaften tog han et brød og skar endeskiverne af og lagde dem op på et skab. Der lå de seks endeskiver, til hesten for første gang skulle for ploven i den nye år. Skiverne blev blandet i det foder, den skulle have netop denne dag, så var han sikker på en god avl.

Vejret var jo alt afgørende for bonden. Derfor havde han i loftsbjælken i stuen skåret tolv lodrette ridser. Rundt om hver tegnede han med kridt en cirkel. Så blev vejret iagttaget de kommende tolv dage. Var vejret juledag overskyet, gjorde han intet. Var 2. juledag overskyet om formiddagen, og solen kom frem om eftermiddagen, fjernede han den ene halvdel af cirklen. Var 3. juledag skyfri fjernedes hele cirklen, osv., og så vidste han, at januar ville blive mørk og regnfuld, februars første halvdel ligeså, men sidste del lys og tør, marts lys og tør osv. og navnlig så- og høstmånedernes vejr var vigtige at kunne forudsige. Iagttagelser af vejret har givet anledning til mange udtryk, her skal gives et par få eksempler:

"Giver december megen sne og kulde, af korn bliver loft og lader fulde". "En lys jul giver en mørk (fuld) lade, en mørk jul giver en lys (tom) lade". "En hvid jul, giver en grøn påske", "Julemørke giver sommertørke", "Julesommer giver fastevinter", "En grøn jul, giver en fyldt kirkegård", "Bugner træerne af rim i juleugen, skal kornet bugne på marken af fulde kærner næste sommer".

Også fugle og dyr blev iagttaget, og her findes ligeledes en mængde varsler, her et par eksempler:

"Sidder kragen i kløver til jul, må i påsken den tit søge

skjul”, Kragens gal varsler kvægdød”, “Ravneskrig i julen, varsler snarlig lig i gården”. Spiser man gås juleaften skal man iagttage gåsens brystben. Er den lys og gennemsigtig på kammen, får vi en hård vinter, det modsatte en mild vinter.

Også nytårsaften fik varslerne røst. Var der alvorlig sygdom i hjemmet, kunne man denne aften gå op til kirken skrabe lidt malm eller rust af klokken og blande det i den syges mad, så ville man blive helbredt. Kunne man ikke komme op i tårnet, kunne man altid skrabe lidt bly af kirkevinduerne og give den syge det, så var helbredelsen nær.

Nytårsnat og morgen kunne man måske se en af byens “kloge koner” stå i møddingen eller udenfor stalden og med begge hænder om sin stav bevæge den op eller ned som en smørkærnestav og mumle: “Al byens nød - i min bøtte”. Så ville hun sikre sig smørret fra gårdens køer eller have ødelagt møddingens kraft. Antallet af hanegal nytårsnat varsler kornets pris. Bonden kunne denne aften stikke tre knive i et rugbrød og nævne hvilken kornsart kniven står for. Næste morgen så han, hvilken kniv der var mest angrebet. Den kornsart ville blive den bedste på marken. Blæser det meget denne aften, vil der blive megen frugt på træerne til sommer. Godt vejr nytårsdag, betyder fint vejr i høsten.

Når bonden sad ved sin nadver Helligtrekongersaften, kunne han kaste et blik ud på aftenhimlen. Var der mange stjerner, glædedes han, for så ville han avle mange ærter til næste høst

Når nymånen en klar januaraften viste sin første skarpe skinnende streg på himlen, gik alle gårdens beboere ud på gårdspladsen. Husmoderen holdt et brød op mod månen, og den øvrige husstand åbne punge med få penge i, og i det gryende lys sagde de: “Nytårsny, giv mig brød, klæder eller mange penge i det nye år”. Man kunne ved samme lejlighed også slå op på lykke og fromme i en salmebog. Såfremt det blev en bryllupssalme betød det giftermål, en begravelsessalme, at man skulle dø i det nye år. Efter den ottende fuldmåne efter nytårsny begyndte man at høste i Vestjylland.

Ud over de her fremførte eksempler var der en masse andre varsler for fremtiden for gårdens beboere. I dag kan vi smile af dem, men for dem var det ramme alvor - og en nødvendighed for at kunne tilrettelægge det kommende år. Kristendommens julebud og den gamle hedenske juleskik var så forskellige i deres væsen og tankegang, at det ikke lykkedes kirken igennem århundreder at udrydde overtroen.

Søren Manøe.

Jeg vil være landmand!

Af Lars Pedersen, Galten.

Hvad får en ung mand, fra byen, til at vælge en uddannelse som Landmand?

Det spørgsmål stillede Ole G. Nielsen, redaktør for Slægtsgårdsbladet, mig da jeg, sammen med mine bedsteforældre og mine to fætre, deltog i Slægtsgårdsforeningens tur, til Færøerne, i juli måned i år.

Jeg er en ung mand, på 17 år, som startede på en landbrugsuddannelse, den 1. august 1999. Jeg er født og opvokset i byen. De første år af

min barndom, boede jeg i Aabenraa. I 1987 flyttede vi til Skovby, i Galten Kommune, mellem Århus og Silkeborg.

Hvorfor jeg har valgt en landbrugsuddannelse, ved jeg ikke helt bestemt, men jeg ved, fra mine forældre, at jeg siden jeg var fem år gammel, aldrig har været i tvivl om at det var den vej jeg ville gå.

Mine bedsteforældre har haft en Slægtsgård, i Hjordkær, udenfor Rødekro, som de drev, frem til 1994, hvor de solgte jorden og mælkekvoten fra. Hos dem har jeg tilbragt alle mine ferier og fridage, hvor jeg fulgte min Bedstefar overalt, lige fra han startede i stalden om morgenen, til han var færdig om aftenen, så jeg er nok en lille smule arveligt belastet.

Min Bedstefar var, utrolig god, til at lade mig prøve forskellige ting, og til at forklare hvad han lavede. Når jeg tænker tilbage på mine ferier, hos mine bedsteforældre, er jeg sikker på at disse ophold, har forstærket ønsket om at blive landmand. På disse ophold fandt jeg også ud af at det, ikke alene, er de store maskiner der er spændende, men at jeg også kan lide at arbejde med dyrene.

Når man fortæller andre mennesker, at man vil være landmand, skal man ikke forvente samme opbakning, som når man vælger at uddanne sig til ingeniør. Specielt i skolen, fornemmede jeg, nærmest afsky, fra både lærere og klassekammerater, da jeg fortalte at jeg ville være landmand. Eksempelvis, spurgte en af lærerne mig, ved den

sidste, skole – hjem samtale, i 10. klasse, hvad jeg skulle lave når jeg var færdig med 10. klasse. Jeg fortalte ham stolt, at jeg den 1. august, skulle starte på Gråsten Landbrugsskole, hvorefter han udbrød, ” Gud jeg troede du skulle læse videre på HTX eller lignende, med dine gode karakterer.” Jeg måtte pænt forklare ham at det kræver gode skolekunderskaber, at blive landmand i dag.

I modsætning til mange andre, har mine forældre, hele tiden støttet mig i min beslutning, om at blive landmand, selvom min mor stadig kan huske de sure tider, da hun var barn, hjemme på gården.

Efter afslutningen på modul 1A, på Gråsten Landbrugsskole, startede jeg, den 1. oktober 1999, på en gård, mellem Harlev og Skanderborg, hos en landmand der hedder Erik Overgaard.

Erik driver en gård, med en SPF besætning på 115 års-søer, som giver i gennemsnit 26 pattegrise. Grisene beholder han og feder op til slagtesvin. Til gården hører der 100 tdl., hvor der dyrkes korn, raps, jordbær og kartofler. Erik er, oprindeligt, uddannet lærer og er utrolig god at arbejde hos. En gård på denne størrelse og en ejer som Erik og hans kone, har vist sig at være det helt rigtige sted, for en 1A’er, der aldrig tidligere har arbejdet med svin.

Den korte tid, jeg har været hos Erik og på Landbrugsskolen, har bestyrket mig i troen på, at jeg har valgt det rigtige job.

Når praktik perioden, hos Erik, er afsluttet, er jeg tilmeldt modul 1B, som varer 5 måneder, på Gråsten Landbrugsskole. Jeg glæder mig allerede nu til at møde vennerne fra første skoleophold.

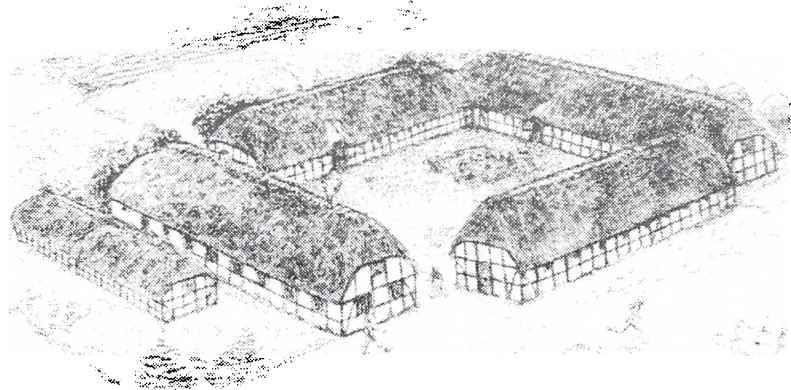
Efter næste skoleophold er der 17 måneders praktik. Det er min plan at en del, af denne periode, skal foregå på en kvægfarm i New Zealand.

Når jeg er færdig med uddannelsen, dvs. modul 1 – 4, er det mine store drøm, at få min egen gård. Jeg er godt klar over at det er meget vanskeligt og dyrt, når man som jeg, skal starte helt fra bunden, men i skolen har jeg forberedt min uddannelse, således at jeg kan læse til agromaskin-ingeniør.

Lihmegaard i Salling

I år er det 250 år siden Lihmegaard kom i slægten. Lihmegaard ejes af Bente Vestergaard, som købte den af en morbroder. Hendes fader, Johannes Vestergaard, er slægtens historiker, og han fortæller om Lihmegaard:

Lihmegaard, som den så ud efter udflytningen i 1802. Tegning af Karen Højgaard 1994.

I den tidlige middelalderen blev Lihme kirke bygget, og i korets sydside er en dør, som førte ud til en overbygget gang, som førte den halve snes meter over til det hus, hvor præsten boede. Her boede også munke, når de var med biskoppen på Kaas. Gården er omtalt i roman "Herremanden på Kaas" af Aage Bortaldy. Handlingen foregår på reformationstiden, og gården havde anseelige bygninger, hvis fundamenter stadig volder graveren vanskeligheder.

Lihmegaard blev en almindelig gård i landsbyen, men bevarede sin plads nær kirken indtil 1802, da den efter sognets udskiftning blev flyttet ud på marken. Den nye gård var af bindingsværk, men tavlene var muret med munkesten fra den gamle gård.

I 1749 havde Erik Jensen overtaget fæstet på gården, og det er hans efterkommer, der nu sidder på Lihmegård som ottende generation.

SLÆGTEN

Erik Jensen var født i landsbyen Vadum i Lihme sogn, han blev i 1735 gift med Anna Ebbesdatter fra Lem. Han døde i 1778 og hun i 1785. De havde først en gård i fæste i Vadum, men overtog i 1749 gården i Lihme. Deres ældste søn, Jens Eriksen, var født i Vadum i 1738, og han giftede sig med Anna Andersdatter fra Elbrønd i Ejsing sogn. De overtog halvdelen af gården i fæste, og efter Erik Jensens død i 1778, fik de også den anden halvdel mod aftægt til hans moder. Jens Eriksen overtog senere gården til selveje.

I 1800 solgtes Lihmegård til svigersønnen Anders Olufsen Elbrønd (1767-1829), der samme år var blevet gift med datteren Maren Jensdatter (1779-1833). Anders Olufsen ændrede navnet til Anders Olsen, og det er ham, som i 1802 flyttede gården ud på marken. På hans tid angives

gården at have et tilliggende på 98 tdr. og 5 skæpper land.

I 1830 overdrog Maren Jensdatter gården til sønnen Jens Andersen (1801-1883). Han var i 1829 blevet gift med Johanne Larsdatter (1808-1883) fra Jegindø. De fik 10 børn. Den sjette i rækken, Jens Jensen (1843-1909), overtog gården i 1871, hvorefter han giftede sig med Anna Petrea Pedersen (1848-1873). De fik i 1872 tvillingerne Peder og Jens. Peder døde 16 dage gammel. Året efter fik de datteren Johanne, men denne fødsel overlevede moderen ikke. Jens Jensen giftede sig med Mette Frandsen, men i dette ægteskab kom ingen børn.

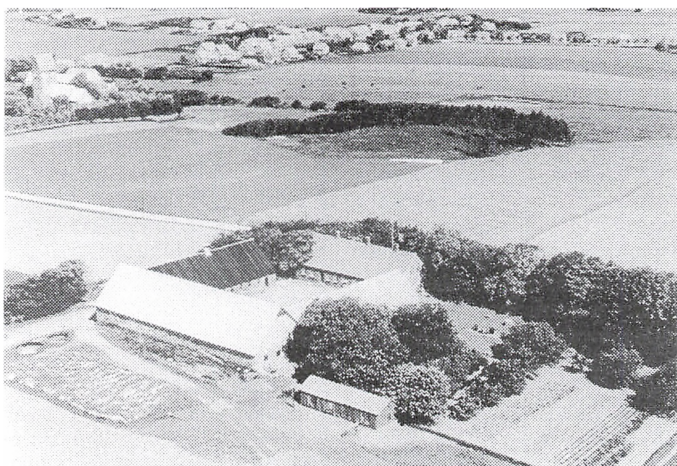
Jens Jensen ombyggede stuehuset. Munkestenene blev genbrugt til den nederste del af huset, mens muren fra sålbænkene og op er af mursten.

I 1904 overgik Lihmegaard til sønnen Jens Jensen (1872-1936), som i 1907 giftede sig med Birthe Kristine Frandsen (1886-1968). Jens Jensen var en meget dygtig mand, og meget værdsat i sognet. Han var bl.a. sognerådsformand, formand for mejeriet o.m.m. I ægteskabet fødtes 12 børn. To sønner, Kristian Frederik og Otto Georg Jensen, overtog gården i 1957. I 1963 blev Otto Georg Jensen enejer af Lihmegård. Begge brødre var ugifte, men deres søster, Signe Marie Jensen, som er gift med gårdejer Johannes Vestergaard, "Tulstrupgård" i Rørbæk, havde bl.a. datteren Bente Vestergaard, som i 1976 købte slægtsgården.

Bente Vestergaard blev i 1983 gift med tømrer Ole Kristensen, der også har været på Lægaardens Landbrugs-skole. De er fælles om gården og dens drift, og de har børnene Britt f. 1984, Jan f. 1985, Mads f. 1988 og Jon f. 1993.

DRIFTEN

Til Lihmegaard hører 56 ha og 15 ha er i forpagtning. Der er en højtydende avlsbesætning på 65 SDM køer foruden opdræt. Besætningen er gammel, og den stammer fra

Lihmegaard o. 1950.

Stuehuset set fra øst.

Johannes Vestergaards gård ved Rørbæk.

Det er første år familien driver gården uden foderroer, nu vil man klare sig med helsædsensilage og græsensilage.

Da Bente Vestergaard købte Lihmegaard var der 18 køer på gården, i 1982 udvidedes stalden til 45 køer, og grise blev sat ud. I 1996 blev stalden udvidet til de nuværende 65 køer med tilsvarende plads til kalve og ungvæg.

Ole Kristensen er bl.a. formand for SDM-avlsforening Viborg-Skive, og han har haft det held, at 85 % af kalvene i år har været kviekalve. Ole Kristensen har haft flere kontraktkøer til kvægsavlsforeninger, og henter fortsat præmier hjem fra dyrkuer.

SAGN OG MYTER

I lokalhistorisk arkiv findes bogen "Mads Møllers Erindringer" og heri findes flere optegnelser fra Lihmegaard. Bl.a. står der: "Lihmegaards historie går langt tilbage i tiden. Man har papirer, der beviser, at Hvasserne på Kaas før reformationen ville franarre kannikkerne i Viborg, som ejede Lihmegaard, et stykke jord, der kaldtes Bauens Mark. På denne mark opførtes senere Bauensgaard. Da det var småt med penge i begyndelsen af det 19. århundrede, gjorde ejeren af Lihmegaard, som da hed Anders Olsen, en del gode handler med Jegindboerne, idet han solgte korn til dem til meget høje priser, og da de ikke havde flere penge tog han deres sølvtoj. Han takserede selv sølvtojet og tjente glubsk. Se, derfor måtte han gå igen på Lihmegaard mange år efter sin død og rasle med sølvet fra Jegindø.

Ja sådan er der fortalt mig.

Anders Olsen havde børnene Peder Andersen (Skjelsgaard), der var født i året 1800. Han boede i gården Nørhede i Ålbæk. Han havde ord for at kunne "vise igen" det, der var blevet stjålet. Tateren Jens Akselsen, der boede i et lille hus ikke langt fra Per Skjelsgaards gård, sagde: "Vil du have med Jens Akselsen at gøre, da må du vide, at ham bor ved siden af Per Skjelsgaard, og han har med Fanden at gøre!" Peder Skjelsgaard skal have forgivet sin aftægtskone, Kirsten Thomasdatter, den 10. februar 1856. Skønt man i den afdødes mave fandt rød arsenik, og Peder Skjelsgaard havde denne vare i sine gemmer, blev han dog frikendt af øvrigheden, da han svor på, at han ikke var skyldig i konens død. Om konen ved at snuse i hans gemmer havde fundet det arsenik, som han brugte, når han støbte sine hagl og sine kugler til jagten, det kunne han ikke være ansvarlig for. Men i befolkningens bevidsthed var han Kirsten Thomasdatters morder. Så havde Anders Olsen en datter, der var gift med gårdmand Søren Kjeldsen i Ålbæk, og endelig havde han sønnen Jens Andersen, der fik fædrengården.

Min broder, Christen Lund, tjente som 15-årig på Lihmegaard som hyrdedreng, og da havde han følgende oplevelse: En dag havde et får brækket et ben, det var af et andet blevet snøret omkuld i tøjret. Da Christen så det, løste han fåret og gik hjem og fortalte det.

Jens Andersen, som på det tidspunkt havde så gigtsvage ben, at han kun kunne bevæge sig omkring ved to kæppe,

Stuehuset blev opført i 1885, og det nederste stykke er opført af munkesten fra den middelalderlige Lihmegaard. Ole Kristensen viser hvortil der er munkesten.

Familien samlet på gårdspladsen. Fra højre ses Ole Kristensen og Bente Vestergaard med sønnerne Jan, Mads og Jon samt Johannes Vestergaard.

sad på en skråning udenfor gården med begge kæppe liggende ved siden af sig.

"Hvordan er det gået til?" spurgte han, da Chresten havde aflagt sin melding.

"Det ved jeg ikke!" svarede drengen.

"Det er løgn, din hvalp!" sagde den gamle. "Tror du ikke, jeg så, at du løb efter fårene i formiddags, du skal ikke snyde manden på Lihmegaard, din tiggerunge!"

"Det var et, der var løbet løs, jeg indfangede, men det er ikke det, der har brækket benet! For resten lyver jeg ikke. Jeg kan ikke gøre for, at min mor er fattig, men tigget har hverken hun eller jeg!"

"Kom her hen!" snerrede den gamle med et giftigt blik efter Chresten, mens han famlede efter sine kæppe.

Vreden kogte op i Chresten, han adlød befalingen hurtigere end Jens Andersen havde beregnet. I et nu sprang han til, greb begge kæppe og sprang tilbage igen.

"Så skulle jeg være tiggerunge!" sagde Chresten og slyngede den ene kæp så langt ind på marken som han evnede.

"Og en løgnhals!" og den anden fulgte bagefter.

Jens Andersen rasede, men han turde ikke uden stokke vove sig op på de dårlige ben.

"Giv mig mine kæppe, din asens knægt!"

"Nej, endda om I får dem!" svarede drengen fast.

"Jeg skal knække sidebenene på dig, din kæltringeunge!"

"Ja, derfor går jeg nu også min vej, Jens Andersen!"

"Du skal give mig mine kæppe, Chresten."

Drengen lagde mærke til det klynkende i den gamles stemme og tog en hurtig beslutning, vendte sig om og sagde: "Er jeg en tiggerunge?"

"nej!"

"Eller en løgnhals?"

"Nej, nej! Lad mig så få mine kæppe, bitte Chresten!"

Min broder betænkte sig et øjeblik. "Hvorfor har I aldrig givet mig et æble? I har dog i tøndevis omme i haven."

"Du skal nok få æbler, Christen. Hent så mine kæppe!"

"Må jeg først gå om og tage ti af de kønneste æbler, jeg kan finde?" blev Chresten ved.

"Ja, men skynd dig!"

Chresten sprang over havegærdet, og kom kort efter tilbage med ti store, rødkindede æbler. Derpå gik han hen, gav den gamle kæppene, og gik så til sin gerning."

Lihme Kirke

Lihmegaard og Lihme kirke er tæt forbundne, og Lihme kirke er en af Danmarks mest interessante landsbykirker.

Lihme kirke anses for at være en af de ældste landsbykirker i Jylland, som er opført for mere end 900 år siden. Kor og apsis er opførte af kvadre, mens skibet er af utilhuggede marksten. På korets østgavl er to stenfigurer. I nord en løve og i syd en løve, der er i færd med at opsluge et menneske. Over løven ses et menneske, der forsøger at åbne løvens gab. Placeringen af disse to figurer leder tanken hen på vikingetidens træhuse, hvor hammerbåndet endte med et udskåret dragehoved.

Indvendig er kirken interessant, fordi det har haft et vestværk, hvor stormanden har haft sin plads højt hævet over præst og menighed. Kirken blev i begyndelsen af 1500-tallet udsmykket med kalkmalerier, bl. a. ses et flettekors. Kirkens mest interessante del er dog døbefonten, som på det seneste er blevet landskendt, da motivet på 500-kronens bagside er hentet herfra. På den romanske døbefont er en billedfrise, som kan tolkes på flere måder.

Det kan være fem forskellige motiver, der intet har med hinanden at gøre: Jagt efter en hjort inde i en skov (Sct. Hubertus). To geder nipper af Livstræet, Kamp mod en løve, kamp mod et fabeldyr, hvor manden har krone på hovedet (Sct. Jørgen?) og to mænd inde i et hus, som kan være Adam og sønnen Seth, idet en gammel legende fortæller, at da Adam skulle dø, bad han sin søn om at hente en kvist af Livets træ fra Paradisets have.

Alle motiverne viser menneskets kamp mod det onde.

Billedfrisen kan også ses som en samlet fortælling, hvor en mand får overrakt et helligt våben, og drager videre i kamp med det. Men uanset hvilken tolkning man vælger, så er symbolikken den samme.

Både billedet på døbefonten med mandens kamp mod løven og figurstenen på korets sydøstgavl er den samme. Paulus skrev et sted: "Brødre vær mådeholdne og årvågne, thi Jeres fjende - Djævelen - går rund som en brølende løve, og ser hvem han kan opsluge!"

Så længe man befinder sig på kirkens grund eller på kirkens grundlag, så er man i sikkerhed. Det er iøvrigt motivet på 200-kronens bagside.

*Døbefonten
i Lihme kirke.*

Billedfrisen i Lihme kirke, til højre ses motivet, som er gengivet på 500-kronen.

Lihme kirke, som er en af de ældste landsbykirker i Jylland. Kirkeværgeren og Johannes Vestergaard står ved en af syldstenene fra den gamle Lihmegaard. Indtil 1802 lå Lihmegaard tæt ved kirken.

500-kronen har motivet her fra Lihme kirke, hvor ridderen kæmper mod et fabeldyr - en basilisk. På 500-kronen er tegningen gjort lidt enklere, og ridderen har ikke krone på hovedet, som på døbefonten.

Basilisken, der nu også pryder 100-kronen, har fuglens forkrop og krybdyrets bagkrop. Den er udruget af et han-eæg ved tuders varme!

Uhyret kan dræbe et menneske med sit blik, det er usårligt for hvert våben, kun kan det ikke tåle at se sin egen gruelige skikkelse.

For alle motiverne på pengesedlerne gælder, at skulpturerne beretter om en farefuld og evigt kæmpende verden, hvis ondskab alene besejres af Kristus og troen på hans frelsende budskab.

OGN.

PS!

Lihme kirke er med i den eksklusive gruppe af kirker, som er åbne for besøgende.

Kvistgaard

I Urup på Østfyn ligger slægtsgården "Kvistgaard", som kan føres tilbage til 1680. Nuværende generation er Edel og Aage Andersen.

Landsbyen Urup i Rynkeby sogn havde ifølge matriklen fra 1682 ni gårde med et samlet hartkorn på 66½ tdr. og et dyrket areal på knapt 266 tdr. land.

Kvistgård var tidligere fæstegård under Sellebjerg Hovedgård, hvorfra den overgik til selveje i 1811. I 1872 flyttede den daværende ejer, Niels Jørgensen, gården ud på marken, og egetræet til de nye bygninger fik han fra Hjortholm i Langeskov, der var hans hjem.

Den nyopførte gård fik navnet "Kvistgaard", på grund af de mange kviste/frontispicer.

For 200 år siden hed fæsteren *Niels Andersen*, som havde giftet sig til gården, idet han i sit første ægteskab var gift med den jævnaldrende *Maren Hansdatter*, som havde siddet enke på gården. Efter *Niels Andersens* død nåede hun endnu to ægteskaber, og hun døde 91 år gammel i 1833. *Niels Andersen* og *Maren Hansdatter* havde bl.a. datteren *Dorthe Nielsdatter* (1769-1842) og hun blev i 1801 gift med *Anders Hansen* (1762-1813) fra Davinde, og de overtog gården.

Efter *Anders Hansens* død i 1813 giftede *Dorthe Nielsdatter* sig først med *Rasmus Pedersen*, og efter hans død indgik hun ægteskab med *Hans Jensen*. Begge ægtefæller døde i 1842. *Dorthe Nielsdatter* den 24. april og *Hans Jensen* den 30. november.

Derefter overgik gården til *Kirsten Andersdatter* (1806-1889), datter af *Dorthe Nielsdatter* og *Anders Hansen*. Hun blev året efter gift med *Jens Nielsen* (1808-1899) fra Overkærby.

I 1871 overgik gården til datteren *Anne Marie Jensen* (f.1846), som var gift med *Niels Jørgensen* (f. 1845). Det var dem, der flyttede gården ud på marken i 1872. De fik syv børn, og næst yngste *Stephan Ludvig Jørgensen* (f.1883) blev den næste ejer. Han giftede sig med *Peternille Marie Top*, og de fik tre børn. Den yngste, *Edel Jørgensen*, blev gift den 11. juni 1954 med *Aage Andersen* fra Nørre Lyndelse, og samme dag overtog de *Kvistgaard*, som de stadig ejer og driver.

De har tre børn - *Bente*, *Pernille* og *Jørgen Kvistgaard*.

Til "Kvistgaard" hører 44 tdr. land som drives med korn og sukkerroer. 5 tdr. land er mose, og her blev der gravet tørv under Første Verdenskrig. I den sø, er opstod efter tørvegravningen, er en spændende fauna, som *Edel* og *Aage Andersen* værner om. Der er tilforpagtet 25 tdr. land.

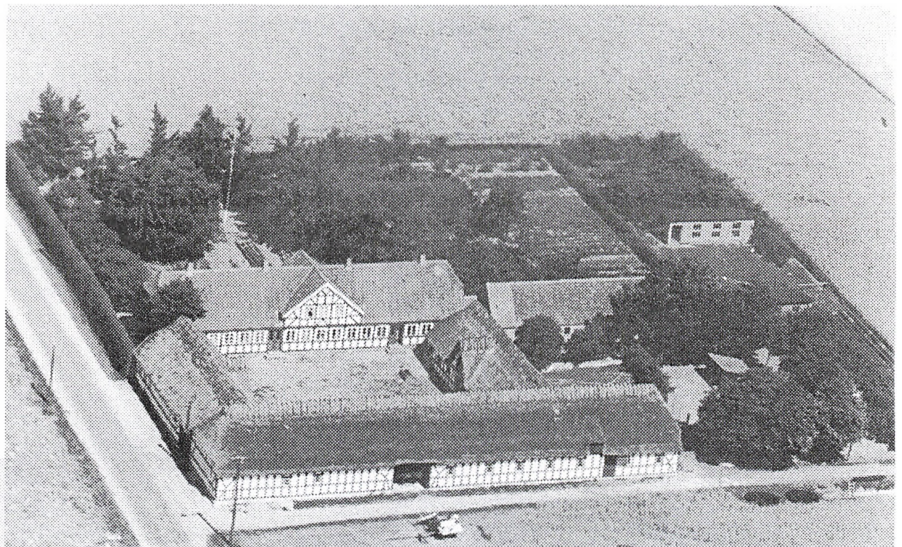
Aage Andersen fortæller med stolthed, at han i 45 år har dyrket sukkerroer til De danske Sukkerfabrikker/Danisco. I 1992 blev køerne sat ud. *Aage Andersen* har grundmuret to udlængers ydermure, men til gårdsiden er det stadig det fornemme bindingsværks fra 1872, som karakteriserer gården.

Der findes mange minder om svundne tider på "Kvistgaard", og på markerne er der fundet store mængder af sten- alderredskaber. *Niels Jørgensen* fandt i 1911 en halv sten- økse med et specielt rundt mønster. 60 år senere fandt *Aage Andersen* den anden halvdel af stenøkse.

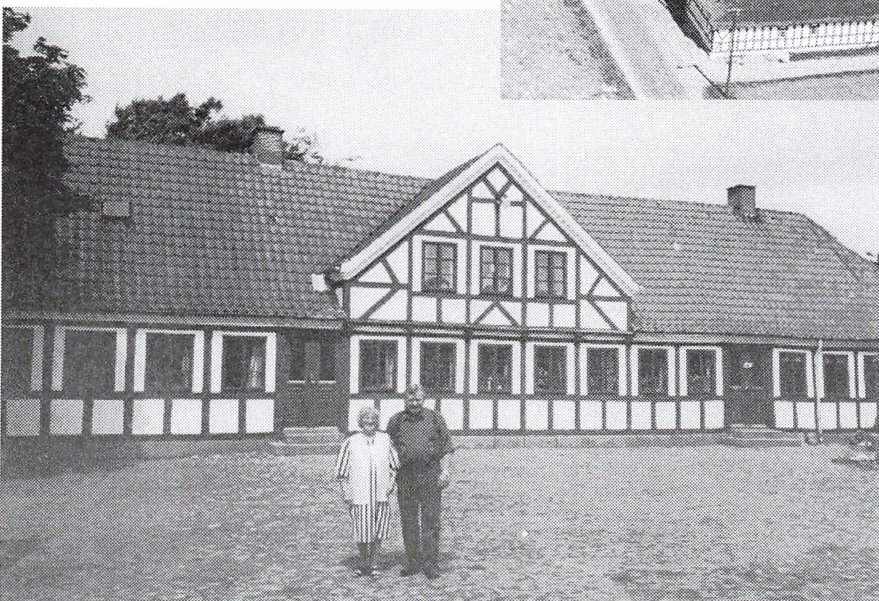
"Kvistgaard" er et spændende hjem med arvesølv, gamle møbler og en fornem samling af gamle familiebibler. I udlængen opbevares en stor samling af gammelt værktøj.

Aage Andersen er grebet af den numismatiske interesse, og den udmønter sig i en stor samling.

OGN.

"Kvistgaard" o. 1950.

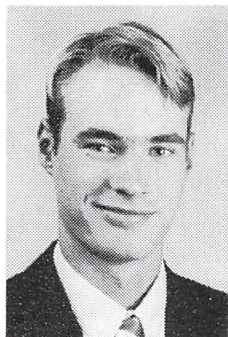

Edel og Aage Andersen foran "Kvistgaards" smukke og velbevarede stuehus. På gårdspladsen ses et stentrug, hvorpå der står N I S 1872.

Stephan Jørgensen fortalte, at stenhuggeren skulle have så meget brændevin for at hugge det, som der kunne være i truget. *Aage Andersen* mener, at prisen på et tilsvarende arbejde i dag nok vil passe.

Et år i New Zealand

Af Niels Frederik Skov Jensen

Niels Frederik Skov Jensen, Hobygården på Lolland fortæller her om sine oplevelser på uddannelsesrejsen, hvortil han modtog rejselegat fra Jens og Anna Jensens Fond.

Jeg ankom til New Zealand den 27. juli 1998, hvilket var midt i deres vinter, når jeg nu siger vinter skal det tages med et gran salt, man følte kun kulden de første par morgentimer indtil jorden var varmet op. Jeg befandt mig, 2½-times kørsel syd for Christchurch, og boede på en farm ved en lille by ved navn Waimate.

Grunden til at jeg var der, var den samme, som den var for min bror Jens Christian, som var på den samme farm for 3 år siden. (Der vil måske være nogle, som kan huske hans rejsebrev, som var trykt i Tidsskrift for Dansk Slægtsgaardsforening juni-juli 1996).

Det begyndte med at mine forældre, i 1974 rejste jorden rundt med IAEA. Under denne jordomrejse opholdt de sig bl.a. et ½ år på New Zealand. I 1980 rejste de igen til New Zealand, denne gang var det ikke for at arbejde, men for at se og opleve dette smukke land. De havde valgt at tage deres to sønner med - min storebror og jeg. Vi boede hos de familier, som de havde arbejdet ved 6 år tidligere.

I 1992 kom den ældste søn fra farmen, hvor min far havde arbejdet, til Danmark, for at arbejde for mine forældre i 3 måneder. I 1996 rejste min storebror til New Zealand, for at arbejde på den samme farm, som min far havde arbejdet på.

Den 27. juli 1998 var det så min tur til at tage af sted, for at arbejde på denne farm, som jeg havde hørt så meget om, og for nu at gøre historien lidt bedre, så skete der denne

gang en udveksling, da den yngste søn fra farmen kom til Danmark, han arbejdede også for min far.

Prikken over i'et var, da farmeren og hans kone kom til Danmark den 18. juni 1999. Således har kontakten været holdt gensidigt ved lige i 25 år.

Farmen er på 320 ha, hvoraf de 100 ha bliver dyrket med hvede, byg, havre, ærter til modenhed, græs og kartofler. Resten af jorden er meget stenrig, så de dårligste marker ligger i permanent græs og resten bliver dyrket med foderroer, raps og græs.

Udover planteavl havde vi 2600 får fordelt således: 1050 avlsgimmere/væddere af racerne Boader Leister og Romnay, der var halvt af hver.

900 lam til slagtning

350 lam til avl

200 1-årige avlsgimmere og 150 1-årige avlsvæddere, som sælges på dyrskuet. De, som ikke bliver solgt tilgår flokken, for at opveje det tab, som der har været i løbet af året.

Maskinparken består af :

3 stk. Ford traktorer 100 hk og nedefter alle sammen af ældre dato

2 stk. lastbiler på 8 ton

1 stk. 3 m såmaskine

1 stk. 3 m stubharve

1 stk. 4 m såbedsharve

1 stk. 12 fods MF mejetærsker årgang 1970 mm.

Det arbejde, som vi ikke kunne udføre med disse maskiner blev udført af maskinstation.

Jeg må nok erkende, at det var noget af en omvæltning, at komme herhjemme fra dansk landbrug, hvor vi forsøger at få så lidt jordbehandling som muligt, for så at opleve, at man f.eks. ikke pløjer hvert år, men i stedet stubharver 3-4 gange, tromler 2 gange, 1 gang med såbedsharven, 1-2 gange med granatharven før man sår. Det var i hvert fald en af de ting, som jeg bemærkede som meget anderledes.

Niels Frederik med en vildsvine orne på 65 kg, som han nedlagde med kniv.

Al sprøjtning foregik med en Toyota Land Cruiser, som havde monteret en 500 l tank og en 16 fods sprøjtebom med skummarkering. Stort set alt markarbejde foregår rundt og rundt.

Udover at jeg arbejdede på farmen, havde jeg job ved en maskinstation. Der arbejdede jeg i de perioder, hvor der ikke var så meget at lave på farmen. Det var en ret stor maskinstation .

Maskinparken var som følger:

- 1 stk. CAT Challenger 240 hk (bæltetraktor)
- 1 stk. New Holland 8770
- 2 stk. New Holland 8360
- 6 stk. JCB fast-track
- 2 stk. såmaskiner
- 1 stk. 5 furet Kverneland variabel vendepløj
- 3 stk. New Holland 1010 pressere (balle 100 cm høj 80 cm bred 180cm lang)
- 2 stk. CLAAS rundballepressere
- 2 stk. CLAAS snittervogne P4000

En af mine opgaver blev at pløje. Med den fem furede variable vendepløj og den 190 hk New Holland. Mange vil nok mene, at det måske er lidt for mange hk til den størrelse pløj, men som jeg skrev tidligere er der ikke tradition for at pløje. Så det man brugte ploven til, var at "brække" nyt land. Det var ofte 40-50 årige græsmarker, som man ville så om, og det var tit i meget kuperet terræn. Det var hovedsageligt på de store kvægfarme man gjorde det.

Jeg kørte også en del med snittervogn og en JCB fast-track. Vi lavede græssilage, det var hårdt arbejde vi kørte nemlig døgnet rundt hele græssæsonen, hvilket er i ca. 2-2½ måned.

Jeg kunne godt lide at arbejde på maskinstationen, for mig var det en god måde at få tingene sat i perspektiv på, og jeg fik et stort bredt indtryk af, hvordan man dyrker landbrug i New Zealand. Naturligvis fik jeg de fleste erfaringer på farmen, hvor jeg boede. Men når jeg arbejdede på maskinstationen kom jeg rundt og talte med en masse landmænd. Een dag var det måske på en stor malkekvægsfarm, næste dag måske en stor kronhjortefarm, så der var meget afveksling. Når jeg kom til en ny farm var jeg altid oppe at tale med farmeren først, og de fleste syntes jo, at det var vældigt spændende, at jeg var fra Danmark, og så ville de jo vide en masse om, hvordan vi gjorde de forskellige ting, og de var altid meget ivrige for at vise og fortælle, hvad de havde, og hvordan de gjorde på deres farm. Jeg var endda ude at lave et job hos to forskellige farmere, som havde kendt min far fra han var derude i 1974, så det var jo meget morsomt.

At være landmand i New Zealand er bestemt ikke nogen dans på roser, det er meget svært at få en farm til at løbe rundt, hvis den er baseret på ren planteavl. De farmere, som klarer sig bedst er mælkeproducenterne. Måden det foregår på hedder sharemilking, det vil sige, at der er en farmer, som ejer jorden og står for alt markarbejdet, og en anden farmer som ejer køerne og står for alt arbejde med dem. De farmere, som ejer køerne lever, som en slags nomader, idet de flytter farm hvert 2. eller 3. år og det bliver de ved med indtil deres besætning er så stor, at de har råd til at købe deres egen jord.

Der er ingen tvivl om, at det var et meget vanskeligt år, jeg havde valgt at besøge New Zealand i. Landet havde den værste tørke i de sidste 25-30 år, og det var virkelig ikke sjovt, når man ikke længere kunne pumpe vand op fra jorden, men måtte bringe det ud til dyrene hver dag, eller når man gik over en bygmark, hvor byggen kun nåede til midt på skinnebenet, men den farm som jeg var på klarede sig igennem i modsætning til så mange andre, som gik på tvangsauktion.

Jeg må tilstå, at New Zealand er til dags dato det smukkeste land jeg har besøgt, og det er et land som bød på

Den årlige fåreklipping.

Niels Frederik ved en J.C.B. FAST TRACK under pløjning.

Efter Wallabye jagten.

meget andet end landbrugsoplevelser, da jeg er en ivrig jæger brugte jeg en hel del af min fritid på jagt, jeg tror ikke man finder et land med så alsidig jagt, og med basis for at få nogle enestående naturoplevelser, nogen andre steder i verden

For at citere min nu afdøde bedstefar. (han besøgte New Zealand i 1996): "Hvis paradiset findes, er New Zealand det tætteste man kommer på det her på denne jord".

Med venlig hilsen

Niels Frederik Skov Jensen.

Erindringer

Mine bedsteforældres og forældres historie - kort fortalt.

Af Irma Mogensen, Grenå.

For de fleste mennesker kommer et tidspunkt, hvor man gerne vil prøve noget nyt, som man ikke har beskæftiget sig med før. For mit eget vedkommende havde jeg flere gange tænkt på, at der burde skrives lidt ned om mine bedsteforældre og forældre.

De tjente og arbejdede ved landbruget i mange år, og alle som var på landet dengang, eller har kendskab til forholdene, er vistnok klar over, at lønnen var lille og sliddet var stort, men man kendte jo ikke til andet.

En dag talte jeg med min mor om det, og det blev flere gange snak, inden tingene og tingene faldt på plads.

Jeg vil begynde med min morfar, Mads C. Nielsen, som blev født i 1887, og min mormor, Kirstine Nielsen, født Jensen, i 1879. Min mormor flyttede ind som husbestyrerinde hos min morfar i 1920, han var blevet enkemand, da hans første kone var død barselsseng, i hjemmet var der 5 børn, mormor havde min mor, Augusta med da hun flyttede ind som husbestyrerinde. Mor var født i 1914.

Fra 1. november 1921 og to år frem var mormor og morfar fodermestre på gården Sporuplund i nærheden af Hammel. I 1922 blev de gift, og det var alle børnene meget glade for, nu var de en rigtig familie. Både staldfolk, karle og piger flyttede ofte, og nogle tit. Det var altid 1. maj og 1. november, der var flyttedage. Samtidig med at forældrene flyttede, så skulle børnene også skifte skole. Mange gange var de lige faldet til, og så skulle de afsted igen til et nyt sted.

Mine bedsteforældre flyttede også af og til, i de nærmeste år var de fodermestre på Norslund, Lillenor, så tilbage til Sporup Østergård, og bagefter til Norslund, på det sidste sted malkede min mormor 33 køer, morgen og aften. Den gang var det vel at mærke med hånden, et kolossalt arbejde som hun udførte. 3 af børnene var ude at tjene, og når de kom på besøg om aftenen, sov de engang imellem hjemme ved forældrene. Så var de oppe om morgenen og hjalp deres mor med at malke nogle af hendes 33 køer. Det fik også en ende, og over Hvilsted, Saksild, Pedersminde ved Odder og Stenslund, for så i 1938 at få plads på Ravnsbjerg. Nogle af de steder, som jeg har nævnt her, har morfar, selvfølgelig med medhjælper, passet op til 70 køer. Dengang havde man også svin på gårdene, som skulle passes. Mormor malkede næsten alle steder, hun hjalp til i stalden morgen og aften. Så skulle der vaskes mejerispande, og karlekamre skulle ordnes. Karlekamrene dengang var altid i nærheden af hestestalden.

Det første jeg selv kan huske fra min barndom, var da mormor og morfar kom til Ravnsbjerg i 1958, selv var jeg 5 år dengang. På et eller andet tidspunkt, var jeg kommet på besøg, og havde været der om natten, om morgenen stod jeg i yderdøren i mit nattøj, for at se at morfar genne køerne ud på marken. I det samme kom mormor og tog mig i armen for at få mig indenfor, og der fik jeg en endefuld, for man stod ikke i døren i nattøj, ja det var dengang!

Alle steder, efter hvad jeg har fundet ud af, var mine bedste forældres løn i naturalier, såsom en gris til slagtning, mælk og kartofler og dertil kom, at de som regel boede i gårdens hus, dertil kom så lidt kontantløn, men den var lil-

le i disse kriseår, for i landbruget var der ikke meget at bruge af, hverken for tyendet eller for bonden.

I 1940 forlader mine bedsteforældre landbruget, og flytter ind til Århus, hvor de havde fået en lejlighed. Morfar arbejdede bl.a. ved Århus parkvæsen. Noget af tiden var i parken på Marselisborg Slot. Det var dengang kong Christian den Tiende var regent og brugte slottet ret ofte.

Flere historier kunne morfar fortælle om ham og kongen, når de mødtes på gangene i parken, selv i en høj alder kunne morfar fortælle om det, og den måde han kunne sige: "Javel Deres Majestæt" på, var man ikke i tvivl om, hvad han havde oplevet.

Morfar var også med, da der skulle ryddes op på Århus universitet efter det store luftbombardement, hvor der skete meget stor skade både på mennesker og bygninger.

Selv kan jeg huske, hvordan det var, når der var luftalarm, så måtte vi ned i kælderen eller i beskyttelsesrum.

Mormor fik også en del at se til, da de var flyttet til Århus. Hun gik ud som kogekone. Når der var tid til det passede hun børn. Der skulle arbejdes og passes på penge for de var små.

En af de store festdage som jeg kan huske, var da mormor og morfar havde sølvbryllup, det var den 17. januar 1947. Festen var ret stor efter den tids målestok. Den blev holdt på Døvstummetiftelsen på Langelandsgade, og der var ca. 70 mennesker med til festen.

Vinteren forinden havde min mor gået på syskole for at sy nye kjoler til mine to mindre søskende og mig. Kjolerne var røde med en fin smokingsyning, mor havde også selv syet sin egen lange kjole. Festen gik ud over alle grænser godt, da det var blevet noget ud på aftenen kom kogekonen ind med en stor gryde. Jeg kan huske, at det var noget de kaldte Bollepunch. Hvad der var i den, ved jeg ikke, men i dag har jeg mine tanker, for alle blev ihvertfald glade og godt tilpas af det.

På et tidspunkt fik mormor og morfar en kolonihave som lå tæt ved Vejlbjerg landbrugsskole. Haven betød meget for dem. Fra april til oktober boede de i havehuset. Arbejdet i kolonihaven bar præg af at mormor og morfar havde været på landet i mange år. Ingenting var overladt til tilfældigheder. Der blev dyrket en masse grøntsager og blomster, nogle af sine grøntsager solgte morfar til landbrugsskolen, blandt andet jordbær, som der var et stort stykke med. Et år havde morfar og mormor plukket og solgt jordbær for 1700 kr. - et betragteligt beløb efter så lille et stykke jord. Morfar var på et tidspunkt formand for kolonihaverne, og mere end en gang har hans have været vist og omtalt i Århus Stiftstidende. Haven findes ikke mere, men minderne om mange dejlige timer lever stadigvæk.

Midt i halvtredserne begyndte morfar at miste synet, han havde vistnok både grå og grøn stær, for siden at miste synet helt. Min egen datter blev født i 1955, og det var det sidste oldebarn han fik lov til at se.

Min mormor blev som ældre ramt af sygdom, og lå på hospitalet i de sidste 4 år af sit liv. Morfar fik en førerhund, og hvert eneste dag tog de med bussen til hospitalet for at besøge mormor.

Mormor døde i 1965 og morfar i 1974. Det er min lille historie om mormor og morfar. Et par mennesker som altid

arbejdede, og som altid klarede dagen og vejen både for sig selv og for deres nærmeste. Det satte de altid en ære i.

Det er naturligt, at mine forældre også bliver omtalt i forbindelse med mine bedsteforældre.

Far var som ganske ung kommet til Østjylland fra det noget barskere Vestjylland, nærmere bestemt fra Bøvlingegnen. Han havde haft plads på forskellige gårde på Århuseggen. Det samme havde min mor.

Min mor, Augusta, og min far Jens Christian Skalkhøj Jensen var begge født 1914. De blev gift i Odder Sognkirke den 2 maj 1937. I de første år af deres ægteskab, flyttede de også, som generationen før dem, rundt på forskellige gårde.

Først var de ansat på herregården Åkær syd for Odder i et 1/2 år, til en ugeløn på 28 kr. Derfra flyttede de til Østerby, hvor de var næsten lige så længe, men flyttede på grund af rotter. Der var simpelthen så mange rotter - at huset de boede i var ubeboeligt for mennesker. Hvor slemt det stod til kan en lille beretning give klarhed over.

Da min yngre søster skulle døbes, havde min mor bagt sandkager. De skulle stå på stuebordet natten over. Næste morgen var alle kagerne borte, alle var ædt af rotterne i nattens løb. Efter det flyttede far og mor til Skårupgård i nærheden af Lystrup. Her arbejdede de i godt en halv år, så blev der nogle stridigheder i stalden over malkningen. Ved malkning med hånden skal yveret malkes helt ren hver gang. Bliver det ikke malket ren, tager det længere tid næste gang, og når der skal malkes 12-14 køer to gange om dagen, så måtte der ikke blive sløset med noget, og da min mor var en god håndmalker, ville hun ikke finde sig i noget. Det havde også noget med mælkepenge at gøre i den sidste ende.

Efter et par andre steder kom vi så til Gedding i 1939, hvor far blev løsarbejder på en gård, og hvor vi boede i gårdens hus. Mor havde spandevask, ordnede karlekamre stoppede og syede for konen på gården. Her blev mor også sat til at sy navne på brudeudstyr til både datter og søn på gården.

Om sommeren tog mor og far i tørvemosen. Alle skulle selv sørge for brændsel til næste vinter, dengang kunne man ikke bare lige ringe efter oliebil, for havde man ikke noget at fyre med betød det kolde stuer.

I min barndom var det skik og brug, og sådan havde det også været før os, at børnene var med forældrene i deres arbejde, både inden- og udendørs, så selvfølgelig var vi små piger også med i tørvemosen.

Den sommerferie jeg husker bedst, var i 1943, da jeg var 8 år, far var om foråret rejst til Klegod på Holmslands Klit, hvor hans bror Søren havde en mindre ejendom. Hos Søren boede også farmor. Da vi fik sommerferie rejste mor med os piger til vestkysten. Det var absolut en af de bedste ferier jeg har haft. Vi oplevede en masse i det vestjyske, bl.a. blev vi malet af en kunstmaler til et maleri, Jeg vil forresten gerne se det idag!

Far havde i den tid, han var i Vestjylland, tjent så godt, at han senere på året kunne købe et hus i Skovby. Far var med ved opførelsen af Skærbækværket, han kom hjem med toget lørdag aften og tog afsted igen søndag aften.

Da arbejdet holdt der, tog far med bil hver dag til Tirstrup flyveplads, hvor der på daværende tid var arbejde at få. Min mor arbejdede i en del år på gårdene omkring, hvor vi boede. Der var altid noget at gøre med rengøring og storvask. På et tidspunkt, var hun i en længere tidsrum ansat i et gartneri.

Far havde på sin cykel, kørt på trædæk fra Skovby til Århus hver dag for at arbejde på Frich's fabrikker, en anseelig cykeltur i al slags vejr.

I 1948 solgte de huset i Skovby og købte et andet i Ingerslev. Der havde vi ikke boet ret længe, før far fik arbejde på Silkeborg Maskinfabrik, i dag hedder det Pasilak. På den fabrik arbejdede far i 20 år. Først på den gamle fabrik inde i byen, men han nåede også at arbejde på den nye fabrik,

som blev bygget udenfor byen. Far måtte stoppe med at arbejde efter de 20 år, da helbredet satte en stopper for det.

I 1949 købte mine forældre et mindre hus på Lundsgade 10 i Alderslyst. Det var et ældre hus, og det skulle senere vise sig, at det var den senere kulturminister Julius Bomholts bedstefar, som engang i fordums dage havde bygget huset. Han havde haft træskomagerværksted i huset.

På et tidspunkt i første halvdel af halvtredserne, var Danmarks Radio i huset sammen med Bomholt for at lave en udsendelse om huset og dets beboere tilbage i tiden.

Mor havde forskelligt arbejde både med at passe det hjemlige, men gik også ud til forskelligt forefaldende arbejde. Mor bor stadig i Silkeborg. Far blandede sig ikke så meget i det offentlige liv. En af hans fritidsbeskæftigelser var hans have, som altid var i en mønsterværdig orden. Far døde i 1982.

Selv blev jeg konfirmeret i Alderslyst kirke i 1950. Efter den tids skik, kom jeg kort efter konfirmation ud at tjene. Det blev på en gård i Nørskov lidt uden for Silkeborg. Jeg skulle være ung pige i huset, men måtte også hjælpe udenørs ved markarbejde.

Jeg blev gift i 1955, og har i mange år boet i nærheden af Grenå

Disse erindringer om mine bedsteforældre og forældre er nedskrevet i marts måned 1994.

Irma Mogensen.

Jens og Anna Jensens Fond

udlåner penge til unge landmænds etablering af selvstændigt landbrug, både ved familiehandel og ved køb på det frie marked.

Ansøgninger kan fremsendes løbende og bliver behandlet på halvårlige møder.

Fonden yder også legater til unge landmænd under uddannelse.

Legat er enten på 5.000 kr. eller 10.000 kr. Legaterne skal primært anvendes til studierejser i udlandet.

Ansøgning kan fremsendes hvert år inden udgangen af april måned, og vil blive behandlet i maj/juni måned.

Henvendelse til:

Carl Martin Christensen,
Kaaregaard, Badstrupvej 39,
5485 Skamby.

NYT FRA KREDSENE

MIDTJYSK KREDS

Kredsen havde den 22. november et velbesøgt møde til Skive. Aftenen begyndte med middag på Bentas Cafeteria og derefter besøgte man det lokale bryggeri. Hancock, hvor vi fik forevist hele virksomheden fra brygkedlerne til lageret med alle de spændende julebryg og Old Grambrinus. Efter rundvisningen samledes vi i bryggeriets gæstestue og nød et glas fadøl.

Aftenen sluttede hos Hilda og Peter Larsen, Store Engeborg, som indbød til aftenkaffe.

I de hyggelige og julepyntede stuer afsluttedes en interessant aften i selskab med Hilda Larsens store samling af nisser.

Fra en af de julepyntede stuer på Store Engeborg.

SJÆLLAND SYD

Se artiklen en dag på landbrugsskole næste side.

VESTSJÆLLANDSKREDSEN

Generalforsamling afholdes onsdag den 26. januar 2000 kl. 14.00 på Høng Landbrugsskole.

Slægtsgårds-udstilling

I tidsrummet fra 1. marts til 6. august vil man på Dansk Landbrugsmuseum, Gammel Estrup på Djursland se en særudstilling om danske slægtsgårde.

Udstillingen omfatter 27 udvalgte gårde fra hele landet samt lidt information om Dansk Slægtsgårdsforening og Dansk Slægtsgårdsarkiv.

I forbindelse med udstillingen åbning vil der blive udarbejdet en ny informationskrivelse om foreningen.

SLÆGTSGÅRDSREJSEN 2000

Dansk Slægtsgårdsforening indbyder til Slægtsgårdsrejse til Shetlandsøerne og Nordskotland i dagene 20. - 27. juli 2000.

Da der kun findes flyforbindelse fra Danmark til Aberdeen fra Kastrup udgår turen herfra kl. 15.00.

Der bliver tre overnatninger i Aberdeen, 1 overnatning på færgen mellem Aberdeen og Lerwick og tre overnatninger i Lerwick.

Turen er ikke hele pudset af endnu, men Ørn Petersen, der er vor faste rejsearrangør, oplyser, at prisen vil være omkring 9,500 kr. pr. person.

Udførligt program i februarudgaven af Slægtsgårdsbladet.

KUMLER

Ulrich Alster Klug, der er forskningsarkivar ved Dansk Slægtsgårdsarkiv, er begyndt udgivelsen af Danmarks første internettidsskrift for slægtsforskning.

Om navnet KUMLER fortæller Ulrich Alster Klug, at det betyder teksten på oldnordiske gravmindesmærker. Måske ikke så positivt et ord i sig selv, men trods betydningen passer navnet godt til bladet, fordi slægtsforskere egentlig sætter gravminder over de hedengangne slægtsled.

Kumler udkommer hver fredag.

Kumler vil have en fri form m.h.t. valg af indhold, men det tænkes, at følgende vil være faste rubrikker:

- Artikler om slægtsforskning og andet genealogisk stof, f.eks. links til HP og diverse hjælpemidler.
- Efterlysninger fra slægtsforskere (indrykkes gratis, når de er fremsendt pr. e-mail).
- Genealogiske afhandlinger, d.v.s. stamtavler og anet-

avler vedrørende almindelige slægter. Eventuelt i form af vedhæftede gedcom-filer - lige til at hente ind i abonnentens slægtsprogram.

- Fif til bedre udnyttelse af EDB og internet i forbindelse med slægtsforskning.
- Indlæg og beregning af slægtsrejser i forbindelse med forskning i slægten m.v. fra abonnenterne.
- Reklamer for firmaer, hvis produkter er relaterede til slægtsforskning modtages mod betaling.
- Reklamer fra arkiver og deres publikationer kan optages efter nærmere aftale.

Abonnement for personer uden opkobling til Internettet er endnu ikke muligt. Abonnement opnås ved fremsendelse af e-mail med emnet:

Abonnement til: kumler@mail.subnet.dk, se <http://WWW.kumler.subnet.dk>.

En dag på Landbrugsskole

Slægtsgårdskredsen Sjælland Syd gentog den 13. november succesen fra sidste år med en dag på landbrugsskole.

72 medlemmer fra hele Sjælland var mødt op på Kærehave Landbrugsskole ved Ringsted, og efter formiddagskaffen bød kredsformanden Marie Hansen velkommen og gav ordet til forstander Kaj Thorborg, som fortalte at det hedder Kærehave, fordi det var her man mødtes efter domsafsigelsen på tingstedet i Ringsted, for at afgøre, om dommen skulle kæres. Derefter fortalte forstanderen, at Kærehave Landbrugsskole blev oprettet i 1902 efter at Niels Jørgen Klodskov havde fået tilladelse til at oprette en husmandsskole.

I 1907 fik Klodskov også oprettet en husmoderskole. På skolebygningen fra 1907 står stadig "Kærehave Landbrugs- og Husmoderskole." Forstander Klodskov opkøbte 300 tdr. land agerjord og noget skov. Det brød husmandsbevægelsen sig ikke om, selvom det var forstanderens tanke, at der skulle opføres husmandssteder på jorden, og eleverne skulle bruge formiddagen med praktisk uddannelse på husmandsstederne og så lære noget teoretisk eftermiddagen.

Elevgrundlaget svigtede og i 1922 lukkedes skolen, men en kreds af lokale landmænd fik oprettet et andelsselskab, som kunne føre skolen videre. Det varede til 1932, hvorefter der oprettedes et aktieselskab, som efter gældssanering kunne lade skolens fortsætte. I 1970 omdannedes Landbrugs- og Husholdningsskolen til grundskole.

Der hører 70 ha agerjord og 28 ha skov til Kærehave. Kvægbesætningen består af 60 årskøer og 110 søer. Det er for lidt til rentabel drift, men da landbrugsskolen ligger i byzone og miljøkravene er meget strenge er der ikke udvidelsesmuligheder.

Hertil kommer, at landbrugsskolerne generelt har problemer med tilgangen af elever, da årgangene for tiden er små. Kærehave Landbrugsskole har forsøgt at indgå et samarbejde med Teknisk Skole, således at Landbrugsskolens kapacitet kunne udnyttes til skolehjem, men landbrugets top var imod dette perspektivrige samarbejde, og derfor er der i øjeblikket megen usikkerhed om skolens fremtid.

Efter forstanderens orientering gik vi til skolens foredragssal, og her fortalte Evia Bandringa fra "Abildgaard" ved Barde om, hvordan en hollandsk familie har bosat sig i Danmark.

Evie og Henk Bandringa købte "Abildgaard" i 1995. De er begge opvokset på gårde i Holland, og skulle overtage Henks hjem, men gården lå meget klemt i landsbyen, der var ikke mulighed for udvidelser og kommunen ville købe jorden. Og har man ikke en fremtid på stedet, hvor man bor, så har livet intet indhold, sagde Evie Bandringa.

Anna Grethe Søberg ved klaveret.

Det hollandske ægtepar Evie og Henk Bandringa sammen med kredsformanden Marie Hansen.

Mens familien overvejede en flytning, var de i kirke, og præsten prædikede over lignelsen om figentræet, og han sagde: "Nogle gange får livet en anden chance!" Så blev det mere klart for familien, hvad den ville.

De besluttede at flytte til udlandet, og tog til Danmark for se landet og kikke på gårde. Efter nogle besøg fandt de "Abildgaard", som de nu driver med 65 malkekøer. Der hører 65 ha til gården og 20 ha er forpagtet.

Evie Bandringa er uddannet lærer og talte formfuldendt dansk, eller som hun sagde: "Vi taler ligesom vore naboer".

Der er tre børn i ægteskabet, og den ældste er nået skolealderen. Om skolen sagde Evie, at børnene lærer at læse for sent, og det er synd, for de vil gerne læse, og bruger derfor for meget energi på det, men ellers var de tilfredse med forholdene.

I Holland er leveomkostningerne lavere, og det er mere almindeligt, at moderen lægger sit arbejde i hjemmet. I Holland tilhørte de Den reformerte Kirke, hvor Henk var medlem af "menighedsrådet". I Danmark har de sluttet sig til sognekirken, og Evie har sluttet sig til den bibelkreds, som naboen tilhører.

De unge hollandske ægtepar befinder sig godt i deres nye omgivelser. De er gået ind i det samfund, som de er flyttet til. Og da Henk havde fødselsdag, sang man Kaj Munks "Den blå Anemone", for den passer så godt på deres egen situation. Efter denne interessante beretning ventede en lækker middag.

Eftermiddagens program begyndte med en sangtime, som blev ledet Anne Grethe Søberg, som også spillede til.

Det var blevet kaffetid, og dagen sluttede med foredrag af Anne Grethe Søberg, som er landskendt fra hendes faste rubrik i Landsbladet. Emnet hed "Normer før og nu".

Foruden de skrevne love er der de uskrevne love - normerne. Sæd og skik, de uskrevne love har ændret sig siden biskop Peder Palladius i 1500-tallet rejste rundt og vejledte menighederne på Sjælland. Og over udviklingen i sæd og skik fik tilhørerne et muntert causeri baseret på Anne Grethe Søbergs liv.

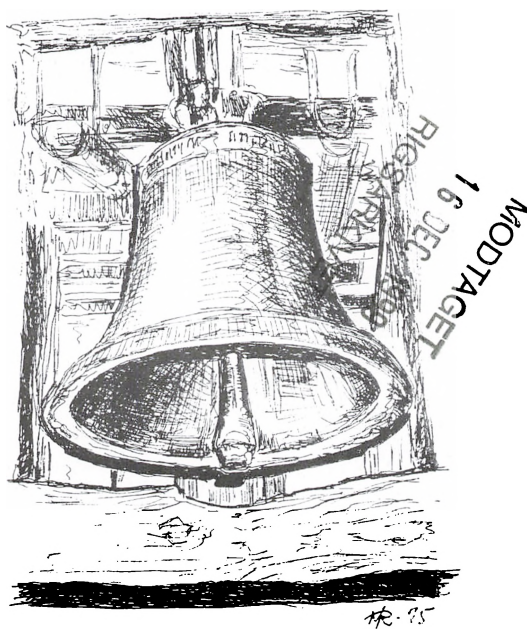
Fra en barndom i landsbyens lærerhjem, med en uddannelse som sygeplejerske, en tid som landmandskone, igen en periode som sygeplejerske til et liv som efterlønner, blev der fortalt om et indholdsrigt liv med iagttagelser og oplevelser, og Anna Grethe Søberg sagde til slut, at man skal blive ved med at tage udfordringer op, så længe man kan trække vejret.

Dermed var dagen slut, og deltagerne kunne tage hjem efter en dag, der både havde gavnet og fornøjet.

OGN.

Returadresse: Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv

Nu kimer det til julefest

Kirkeritualet fra 1685 forordner kimning aftenen før de store helligdage: juledag, påskedag, pinsedag, Kristi Himmelfartsdag og Store Bededag - samt tillige morgenen før gudstjenesten på disse dage.

Kirkeritualet fra 1685 kendte ikke til den juleaften, som nu indleder vores jul. Det gjorde Grundtvig heller ikke, så derfor var det kimningen før juledag, der for ham var indledningen til højtiden.

Kirkeklokken, som vi kender den, er en opfindelse fra omkring 500 i det italienske landskab Campanien, og heraf kommer betegnelsen campana - klokke. Der findes ældre klokker, men det er sammennittede metalplader.

I kristendommens første århundreder blev gudstjenesten dyrket i det skjulte, men efter at kristendommen i 313 var blevet statsreligion i Romerriget, byggede man kirker. Disse kirker var uden klokker, da man anså klokkeringning for hedensk skik.

En klokke er dog praktisk, når der skal kaldes sammen til gudstjeneste, og i 500-tallet vinder den indpas i

kirkens liv. Inden kristendommen kom til Danmark var kirkeklokken blevet fast tilbehør til kirken. Foruden ringning morgen og aften, skulle der ringes tre gange før gudstjenesten: en time før, en halv time før og lige før gudstjenestens begyndelse. Ringningen afsluttes med ni bedeslag, tre gange tre tydeligt adskilte afdelinger for Gud Fader, Gud Søn og Gud Helligånd.

De tre slag for Gud Fader er som skaber, opholder og styrer.

De tre slag for Gud Søn er som profet, ypperstepræst og konge - eller som vejen, sandheden og livet, eller: han, som var, som er og som kommer.

Og de tre slag for Gud Helligånd som kalder, forsamler og oplyser.

Grundtvig skrev også "Kimer I klokker, ja kimer før dag i det dunkle!" Det er aftenringningen før juledag, som han indleder denne salme med.

Med disse få betragtninger over julens indledning ønsker redaktøren alle bladets læsere glædelig jul, godt nytår.

Ole G. Nielsen.